

Wijkzuster op de Solex

Werkgroep Woord en Beeld verzamelt verhalen van inwoners van Overasselt over hun leven en werk.

In dit kader zijn wij (Liesbeth Arts-van Casteren en Annie van Leuken-Biemans) voor een interview bij mevrouw Bep Janssen.

Bep Janssen-Janssen zelfs.

Bep is al 56 jaar getrouwd met Jan, de onderwijzer. Zij wonen nu in een appartement aan de Kruisbergsestraat, vroeger woonden zij aan de Hoogstraat.

Bep en Jan zijn beiden altijd druk geweest met hun werk en het maatschappelijke en sociale leven in Overasselt.

Wij praten vandaag met Bep over haar vroegere werk als wijkzuster en als leidinggevende in de gezinszorg.

Bep vertelt:

"Ik ben geboren in 1930 in Merselo, bij Venray. We hadden een boerderij, naast het stamhuis van mijn vader.

Ik was de derde in het gezin en mijn moeder overleed in het kraambed bij de geboorte van het vijfde kind. Na anderhalf jaar kregen wij gelukkig een tweede moeder, waar ik heel veel van gehouden heb.

Mijn zusje Dientje is na de geboorte naar de oudste broer van mijn moeder gegaan, die kinderloos was.

Zij is daar gebleven, maar mijn vader heeft er altijd veel moeite mee gehad. Hij zei altijd: "Wat er ook gebeurt in je leven, sta nooit een kind af".

Na de lagere school in Merselo zou ik in 1943 naar de MULO gaan in Boxmeer (intern), maar ik wilde niet van huis met 's nachts die vliegtuigen. Dus ging ik na de bevrijding 2 jaar naar de naaischool in Overloon, waar ik het diploma kostumiëre heb gehaald. Daarna ging ik nog een paar jaar naar de huishoudschool. Toen koos ik ervoor om de verpleging in te gaan.

In Deurne ben ik begonnen, gewoon om te kijken of het een goede keus was. Toen ben ik gauw genoeg in Veghel aan de opleiding begonnen, in het Sint Jozefziekenhuis, onder begeleiding van nonnen.

Die zusters waren streng, je mocht geen fouten maken, dan werd je meteen op het matje geroepen. Dat vond ik niet erg, je moest leren verantwoording nemen.

De lessen moest je in je vrije tijd volgen, dus buiten diensttijd. Je werkte toen nog 9 uur per dag, 5 dagen per week.

We hadden weinig vrije tijd, soms een keertje naar restaurant De Boer om koffie te drinken, maar dat was het. We waren intern, bleven ook in het weekend en sliepen met drieën in een houten barak. De kamer was zo klein dat je van het ene op het andere bed kon springen. We hebben daar onderling veel plezier gehad en we hielpen elkaar. Als je klaar was met de opleiding kreeg je een eigen kamer.

Foto: Bep als verpleegkundige

Het was natuurlijk leuk om de nonnen eens bij de veter te nemen. De directrice zat 's avonds na 10 uur (dan moesten we binnen zijn) achter een gordijn te kijken wie er te laat binnen kwam.

Mijn kamergenote had een vriendje en die kwam altijd te laat thuis. Geen ramp. Wij zetten dan een stoel buiten, zodat ze stiekem door het raam naar binnen kon klimmen.

Mijn allerbeste vriendin Nelly Weterings is in het tweede jaar van haar opleiding aan kanker overleden. Zij had een zwaar ziekbed en ik mocht haar de laatste dagen dag en nacht verzorgen. Het was zwaar maar fijn dat ik dat mocht doen. Dit heeft heel veel impact op me gehad.

Riet Janssen, mijn latere schoonzus, is daarna mijn hartsvriendin geworden. Zodoende heb ik mijn man Jan leren kennen.

Het werk heb ik altijd heel leuk gevonden. Na mijn opleiding ben ik nog enkele jaren subhoofd geweest van een afdeling. Een non was altijd hoofd. Zij werkte hele dagen op de operatiekamer, dus de verantwoording kwam bij mij te liggen, regelen, beslissingen nemen, enz.

En het was goedkoop voor de instelling.

Toentertijd heb ik wel nagedacht of ik niet naar de missie zou gaan, als verpleegkundige. Pater van Schijndel liep stage in het ziekenhuis als chirurg. Hij ging weer terug naar de missie en wilde daar een ziekenhuisje beginnen. Een röntgenoloog en een internist gingen mee en hij vroeg mij als verpleegkundige mee te gaan. Ik heb daar toen zwaar over nagedacht.

Ik weet nog dat hij op een avond (in een klein volkswagentje) met mij naar mijn ouders reed. Mijn vader wist ervan. Hij kon plaats nemen aan de keukentafel, dus niet gezellig in de kamer, ik schaamde me dood.

Mijn vader dacht natuurlijk: "mijn dochter, nee, die neem je niet mee".

Maar ik heb toen toch voor mijn huidige man gekozen, ja.

We trouwden in 1960 en we bouwden ons huis aan de Hoogstraat. Jan was onderwijzer, geboren en getogen in Overasselt, maar was lang buiten het dorp geweest. Door hem leerde ik vrij snel Overasselt kennen.

Op een gegeven moment kwam Bert van Zuijlen, de melkboer, bij ons langs en die zei: "Ik hoor dat jij verpleegster bent geweest en Zuster Bergmans, de wijkzuster, die werkt hier helemaal alleen.

Zou jij die niet eens kunnen vervangen?"

Daar voelde ik wel wat voor, maar ik had geen aantekening als wijkzuster, wel als kraamverpleegster.

Zuster Bergmans kwam al vrij snel naar me toe. Zij werkte 7 dagen in de week en was dag en nacht bereikbaar, had dus nooit vrij.

Ze vroeg mij bij ziekte en vakantie te vervangen en al gauw nam ik om het weekend waar en kon zij vrij nemen.

Men wist mij al snel te vinden als ze de wijkzuster niet konden bereiken. Dan pakte ik mijn Solex (ik had nog geen rijbewijs) en ging ik er naar toe. Later hadden wij een auto en reed mijn man 's nachts mee naar een ernstige zieke of bij een overlijden.

Bij ziekte van de wijkzuster werd ik betaald, vakantie en weekenden deed je gratis. Ik vond het leuk om weer wat in de zorg te doen, want als je trouwde kreeg je eervol ontslag, maar vervangen in de wijk was geen probleem. Je bepaalde zelf wat je kon doen, dat was wel wat anders dan nu met alle protocollen.

Ik sjeesde op mijn brommertje, mijn Solexje, rond. Een hele tijd moest ik achter in Balgoy zijn bij een vrouw die ernstig ziek was. Ik moest haar elke dag verzorgen, er dreigde een decubitus (doorliggen).

Ik weet nog dat in de herfst de bietenwagens de hele weg kapot reden. Daar moest ik met mijn brommertje doorheen. Dan stond de postbode te wachten tot ik kwam en die gaf mij de post mee. Dan hoefde hij daar niet naar toe. Als ik dat nu bekijk is het onvoorstelbaar.

Gezinszorg en maatschappelijk werk

Later ben ik ook begonnen als vervangster van de maatschappelijk werkster, mevrouw Vogelsang, die nogal eens ziek was. Ik werd daarvoor gevraagd want de gezinszorg moest doorgaan en ik sprong daar zo maar in.

Een sprong in het duister, maar er was geen vervangster.

Tegelijkertijd verving ik ook zuster Mieke Bergmans nog om de andere week een weekend. In mijn vakantie nam Mieke de gezinszorg waar en als Mieke op vakantie ging nam ik de wijkzorg erbij.

Dit deden we allebei gratis en het waren vaak lange dagen.

De avonden werden besteed om te plannen, dingen te regelen en de administratie te doen.

Maatschappelijk werk werd voor halve dagen betaald.

Er waren in die tijd 10 - 12 gezinsverzorgsters en die hadden een behoorlijke opleiding achter de rug. De planning en de begeleiding of ondersteuning deed ik.

We zeiden: "We doen het werk met zijn allen, maar er moet er eentje de leiding nemen". Dat was ook zo.

De dorpen waren Balgoy, Nederasselt, Overasselt en daar kwamen toen ook nog Malden en Heumen bij.

Vaak had ik medelijden met die gezinsverzorgsters die soms gezinnen met 10, 12 of meer kinderen moesten verzorgen.

Ik weet nog dat er een verzorgster in Malden achter in een ijskoud schuurtje op een wasbord stond te schrobben, voor een gezin met 12 kinderen.

De moeder lag ziek op bed, het was niet anders.

De gezinsverzorgsters runden het hele huishouden als er een moeder ziek of overleden was. Dat was ontzettend zwaar werk.

Iedere week ging ik de gezinnen langs, vooral om de verzorgsters te ondersteunen.

En elke maand kwamen ze allemaal bij ons thuis bij elkaar voor de ontspanning en om even bij te kletsen.

Ik probeerde ook iedere maand voor ieder persoonlijk een werkbespreking te houden.

Overspanning door het zware werk lag op de loer en zo konden ze hun problemen en verhalen kwijt.

De planning was soms ingewikkeld. Iedereen mocht maar zes weken in het zelfde gezin blijven. Het mocht niet een te hechte band worden.

Er was bijvoorbeeld een gezin waarvan de moeder kanker had. Ze wist dat ze dood ging en ze was in verwachting van het vijfde kind.

Dit gezin hebben we met twee verzorgsters bijna twee jaar verzorgd. De eerste verzorgster ging voor 6 weken naar dat gezin en de laatste week liep de tweede verzorgster mee. Na vijf weken kwam de eerste weer en liep een week mee met de tweede. Dit om de regelmaat in het gezin te behouden.

Voor de kleine kinderen was het fijn dat ze niet steeds met een andere hulp werden geconfronteerd.

Adoptie.

We waren intussen bezig om een kindje te adopteren en als dat kwam zou ik ophouden met werken. Dat had ik aan de voorzitter doorgegeven.

Foto: Bep rechts onder

Na 9 maanden kregen we op een maandagmorgen opeens bericht dat een kindje van 3 maanden aan ons werd toevertrouwd. Ik zal het nooit vergeten. Een wiegje, babyuitzet kopen, het ging allemaal zo snel.

Dinsdags heb ik samen met mijn schoonzusje Riet bij de plaatselijke textielzaak de babyuitzet gekocht, alles moest nog gewassen worden. Ik reed op woensdag nog even snel naar Malden om in wat gezinnen de dingen te regelen. (Ik had intussen mijn rijbewijs en reed in een Volkswagen van de Stichting).

Ik kreeg een steentje tegen de voorruit, al het glas viel op mijn schoot. Ik gooide die troep op de weg en reed terug naar het Gemeentehuis.

Ik zei: "Hier is de auto, breng me maar naar huis, ik werk niet meer, ik houd ermee op!"

We mochten woensdagmiddag komen kijken en kregen de baby in onze armen. Een mooi kindje met heldere blauwe oogjes en hij lachte ons toe. Het was 27 april 1967 om 7 uur s avonds.

Op het Trajanusplein steekt een man zijn hoofd door het autoraampje en zegt: "Het is een zoon!"

Ik zeg tegen Jan: "Ken jij die man?". "Nee", zei Jan.

"Ach, er is een prins geboren, Willem Alexander!"

Daar had ik helemaal niet aan gedacht, daar hebben we nog vaak om gelachen.

Donderdag na schooltijd hebben we Olaf opgehaald.

Jan had die dag gewoon gewerkt en het was feest op school. Hij heeft toen de Willem Alexanderboom nog mee geplant.

Na anderhalf jaar kregen wij de voogdij over Olaf en daarna werd ons geluk compleet toen dochter Bianca aan ons werd toevertrouwd.

Zij was 6 maanden oud, een leuk klein meisje.

Er werd door Maatschappelijk Werk weer een beroep op mij gedaan. Ze hadden geen alternatief en ik pakte het werk maar weer op. Ik mocht een gezinsverzorgster in huis nemen, maar ik bleef natuurlijk veel liever thuis. Aan mijnheer Blessing (secretaris van de gemeente Heumen en voorzitter van het Caritatief centrum) had ik veel steun.

Ik kwam veel op het gemeentehuis. Het was kleinschalig, gezellig en iedereen hielp elkaar. Uiteindelijk hadden ze een maatschappelijke werkster gevonden en kon ik heerlijk thuis blijven.

Wel verving ik toen nog in tijd van nood de wijkzuster.

Soms voelde ik me toch niet zo prettig, omdat je in die tijd niet werkte als je kinderen had. Was ik wel een goede moeder?

Maar was ik in een ziekenhuis gaan werken....ja, dan zou ik het voor het geld gedaan hebben. Als wijkzuster werden de mensen in het dorp zelf geholpen en dat bleek wat anders te liggen.

De maatschappelijke werkster was intussen zwanger. Ze stopte met werken en weer werd er een beroep op me gedaan. Ze hadden geen keus. Ze konden niemand anders krijgen.

Onze vertrouwde hulp, een oud-gezinsverzorgster, kwam ons weer helpen. Als ik moest werken pakte ze haar boeltje op (zij had intussen ook twee kleine kinderen) en kwam met de kinderen naar ons. Dat was prettig en zo losten wij het samen op.

Armoe en verwaarlozing

Ja, sommige dingen zal ik nooit vergeten.

Ik kwam als wijkzuster bij een oud vrouwtje in de hei. Ze woonde daar met haar vrijgezelle zoon van dik 60 jaar en zij was om en om 90 jaar.

Daar kwam je dan plotseling binnen. Zij was ziek en lag in een nat bed en er was geen schoon beddengoed. Of ik toen wat van thuis heb mee genomen weet ik niet meer, maar haar natte was nam ik mee en heb ik thuis gewassen. In die tijd reed ik nog op mijn Solexje met een zware leren jas aan.

Er stonden een paar stoelen met wat oude kleren en ik gooide er mijn zware leren jas op en ging de patiënt verzorgen. Toen ik mijn jas weer pakte dacht ik: wat druipt daar over mijn jas.

Er lagen wat eieren onder die kleren en die waren stuk gegaan. De smurrie dreef langs mijn jas.

Ik kreeg een heel fijn contact met haar en mocht haar iedere week komen wassen en verzorgen. Ze stond me dan al bij de put op te wachten.

Van de zoon mocht ik naar de plaatselijke textielhandelaar om te kopen wat ik nodig had.

Later ben ik daar nog terug gegaan vanuit de gezinszorg.

Twee gezinsverzorgsters hadden het huis een goede beurt gegeven. Ze hadden zelfs de overgordijnen mee naar huis genomen en gewassen. Het huisje was erg verwaarloosd. Het was armoe, pure armoe !

Toen ik op huisbezoek kwam zei de hulp: "Bep, drink hier nog maar geen koffie want de kopjes zijn erg vies. Maar de glaasjes zijn wel schoon.

Toen de zoon binnen kwam vroeg hij of ik dan een borreltje advocaat lustte. Dit was ik niet gewend overdag. Hij pakte een nieuwe fles, die werd geopend en hij draaide er met zijn vieze zwarte vingers doorheen, brrr.. en schonk mij een borrel in. Ik heb het opgedronken, ik wilde hem niet teleurstellen.

In die tijd hadden de mensen geen douche en zeker geen bad.

Haren wassen was een probleem. Je moest eerst op de kachel warm water maken, vervolgens een tafeltje zoeken en achter haar neerzetten. Dan de wasbak daarop en je kon eindelijk beginnen. Het was behelpen, maar de mensen wisten niet beter.

Tja, ik heb zoveel meegemaakt, nog een bijzonder verhaal.

Er woonde een rijke vrijgezelle oude man in Overasselt, Toen ik daar werd geroepen lag hij ziek op een nat bed en had geen schone spullen. De natte spullen heb ik maar weer thuis gewassen. Zijn familie kwam met oude lakens en oude spullen aanzetten, want nieuwe kostten geld. Deze oude mijnheer las uit zuinigheid de krant bij de gloeiende kooltjes van de kachel. En ja, sorry, als ik daaraan denk moet ik nog lachen. Want op een gegeven moment was hij ernstig ziek, het einde naderde en er moest wat gebeuren. De buurvrouw, die een groot gezin had, kwam er 's nachts waken. Maar dat kon zo niet langer. Ik had een gesprek met een paar familieleden dat ze andere hulp moesten zoeken. Of ik iemand wist? "Jawel, een particuliere verpleegster". De vraag was: "o, wat kost dat wel?". De kosten waren te hoog, dan deden ze het zelf wel. Ja, het ging van de erfenis af en hun oom was heel rijk.

Op de avond dat de man overleden was, was het een drukte van belang in de kamer en er waren verschillende vrouwen met dure bontjassen aanwezig. Gelukkig kwam een verpleegster, die vlak in de buurt woonde, mij helpen. Het oude bed waar de man op lag, moest naar een ander kamer. Maar die kamer lag nog vol met takkenbossen en aardappelen en fruit, op de grond. Of wij dat even wilden opruimen. Ons antwoord was: "Nee dat soort werk doen we niet". Toen gingen de bontjassen uit en gingen ze zelf aan het werk. Wij stelden voor om hem naar het mortuarium te brengen, maar nee, dat kostte ook geld. De buurman kwam ons helpen om het bed te verplaatsen. Er lag een buidel onder het bed, de buurman duikt achter over het bed heen en zegt: "de geldbuidel van de buurman" en het oude bed kraakte in elkaar. We hadden stiekem heel veel lol. Zuster Bergmans had later tegen de familie gezegd dat ik in die tijd van nood de was had gedaan en waspoeder had gebruikt. Dus ze moesten mij die onkosten vergoeden. Er kwam een familielid bij me langs en vroeg wat de kosten waren. Dat was 47 cent. Hij gaf me 50 cent en wachtte tot hij 3 cent terug kreeg. Dit soort dingen maakte je mee. Terwijl juist de arme mensen zo ontzettend dankbaar waren. Die zouden alles geven. Niemand had het rijk toen.

Bevalling

Ik weet nog dat ik plotseling werd geroepen, de man kwam op zijn fietsje bij me aan. Zijn vrouw was aan het bevallen en er was niemand aanwezig.

Toevallig kwam mijn schoonzusje met de auto bij ons langs. Vlug, met de auto ernaar toe. Die vrouw was al bevallen.
Het baby'tje lag met het gezichtje in het vruchtwater, het was donkerblauw. Nooit heb ik een baby'tje tegen de bips kunnen slaan, maar toen kon ik het. Wat waren we blij toen we de eerste schreeuw hoorden.
Later heeft die dochter mij nog wel eens aangesproken.
Ze zei: "Jij hebt mijn leven gered". Dat was ook zo, want was ik een paar minuten later gekomen dan was ze gestikt.
Toen de dokter kwam lag de baby al heerlijk in de wieg.
Die man was hulp gaan zoeken en of die baby toen al geboren was, dat weet ik niet. Daar lag je dan als moeder alleen.
Het was een heel dankbaar gezin. Ik wilde er natuurlijk niets voor hebben, maar later vond ik in mijn jaszak tien gulden. Kijk, dat deden die mensen, terwijl die rijken 3 cent terug moesten hebben.
Dat tientje heb ik weer terug gebracht.

Als ik met mijn handen in het haar zat: wat moet ik hier toch mee ?....tja...Ik had goed contact met zuster Bergmans, maar als er echt iets aan de hand was kon ik haar niets vragen, omdat ik haar verving.
Wel kon ik terecht bij dokter Rozenstraten en dokter Vorstenbosch, die kenden mij ook goed. Ook door de adoptie natuurlijk.

Bejaardenzorg en Chronisch ziekenzorg.

Later zijn we ook gestart met bejaardenhulp aan ouderen en chronisch zieken thuis. Dit werd gesubsidieerd, dus er was geld voor.
Op een middag mocht ik voor de Bond van Ouderen komen vertellen wat de bedoeling was, er was veel animo voor.
Bijvoorbeeld hulp voor degenen die niet voor zichzelf konden zorgen en voor het eten (er was toen geen tafeltje dekje).
Zij kregen dan voor drie halve dagen een hulp, bijvoorbeeld op maandag, woensdag en vrijdag, die dan voor twee dagen het eten verzorgde en de rest van het huishouden deed.
Maar op die voorlichtingsmiddag kwam ook de Directeur van het Bejaardentehuis in Malden spreken en dat wist ik niet.
Dit tehuis werd nieuw geopend en hij vertelde de mensen dat iedereen die 65 jaar of ouder was, er terecht kon. Tja, het tehuis moest natuurlijk vol.

En daar zat ik dan met mijn verhaal.
Maar er kwamen verschillende aanvragen om hulp. De verzorgsters voor de ouderen ging ik in het begin zelf zoeken. Door mijn werk had ik veel vrouwen en meisjes leren kennen die hiervoor geschikt waren.
Het ging goed, de mensen konden langer thuis blijven wonen en het geld lag er klaar voor.

Ook **andere problemen** probeerde je op te lossen. Zoals jonge stellen die al jaren verkering hadden en die in verwachting raakten. Ze kwamen bij me in hun nood en ik was daar erg mee begaan.

Ik probeerde dan woonruimte voor hen te zoeken zodat ze konden trouwen. Dus ging ik op zoek in het dorp of er ergens ruimte was om te wonen. Je kon dan niet meteen zeggen voor wie de ruimte bestemd was. Eerst moest je het gevoel hebben dat ze wilden helpen en dan kon je zeggen voor wie het was.

Foto: Jan Janssen met koortje

Mijn leven is niet over rozen gegaan, ik heb veel meegemaakt en heb nogal wat aan mezelf moeten werken om het een plaats te geven. Het heeft me gevormd en gemaakt wie ik ben. Daardoor begrijp je mensen en voel je ze beter aan, denk ik.

Het is waarschijnlijk ook een goede leerschool geweest in mijn latere leven. De opvoeding speelt hier ook een grote rol in om niet te vergeten.

Gelukkig kon ik thuis altijd op Jan rekenen, mijn grote steun. Hij deed veel, zodat ik mijn werk kon doen. Dat was mijn geluk.”